

KONFERENCJE I SZKOLENIA

Sprawne i stabilne sądy. Postulaty

Strategia SPP Iustitia 20 działań do 2026 r.

Wymiar sprawiedliwości znajduje się w największym od 1989 r. kryzysie, którego konsekwencje mogą wywierać negatywny wpływ na możliwość skutecznej ochrony praw obywateli w kolejnych latach.

Czas potrzebny do załatwienia merytorycznie sprawy cywilnej procesowej w sądach okręgowych w 2023 r. wynosi niemal 3 lata, a to oznacza, że realny termin przy dwóch instancjach to nie mniej niż 5 lat.

Sytuacja w pionie cywilnym sądownictwa wpływa negatywnie na realizację prawa do sądu, lecz także na warunki prowadzenia obrotu gospodarczego. Potwierdził to obszerny raport Najwyższej Izby Kontroli (dalej: NIK) z 2024 r. W zaleceniach NIK wniosła o to, aby:

- 1) przeprowadzić kompleksową diagnozę stanu sądownictwa powszechnego (bilans otwarcia) – w ramach szerokich konsultacji z grupami zawodowymi sądów, przedstawicielami **instytucji współpracujących, RPO, środowiskiem nauki** i organizacjami pozarządowymi – w celu określenia źródeł czynników utrudniających sprawność działania sądów zarówno z perspektywy sądu, jak i jego interesariuszy;
- 2) opracować plan (wraz z harmonogramem) działań możliwych do wdrożenia w ujęciu krótko- i dłu-

gookresowym, wraz z określeniem: priorytetów, niezbędnych zasobów, podmiotów odpowiedzialnych oraz mechanizmów zarządzania, który powinien stać się podstawą wyznaczania klarownych i mierzalnych celów, rozliczalnych zadań oraz efektywnego zarządzania ryzykiem w ramach funkcjonującego w dziele sprawiedliwość systemu kontroli zarządczej;

- 3) przeprowadzić przegląd istniejących struktur organizacyjnych sądów powszechnych z uwzględnieniem ich właściwości miejscowej i zakresu rozpoznawanych spraw oraz zasobów kadrowych (etatyzacji) w celu identyfikacji dysfunkcji obniżających sprawność oraz wdrożenia rozwiązań uwzględniających zróżnicowanie jednostek sądownictwa powszechnego w skali kraju;
- 4) ograniczyć delegowanie sędziów i innych pracowników sądów do instytucji spoza systemu sądownictwa powszechnego do niezbędnego minimum, tj. takiego, w jakim powierzanych im zadań administracyjnych nie mogą wykonać inni pracownicy, w szczególności osoby zatrudnione w ramach korpusu służby cywilnej;
- 5) prowadzić racjonalne (z uwzględnieniem potrzeb stabilizacji prawa)

i transparentne działania legislacyjne z uwzględnieniem ewaluacji *ex-ante* i *ex-post* wprowadzanych rozwiązań;

- 6) uporządkować i ograniczyć pracochłonność rozbudowanego modelu statystyki i sprawozdawczości sądowej, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb związanych z zarządzaniem organizacją sądów, nadzorem administracyjnym nad sądami i oceną ich funkcjonowania;
- 7) zapewnić transparentność działań Ministra, w szczególności nadzorczych, organizacyjnych oraz w zakresie upubliczniania danych statystycznych o wynikach pracy sądów, w tym ich etatyzacji;
- 8) rozważyć, we współpracy z prezesami sądów, możliwości testowania projektowanych rozwiązań (pilotażu), w szczególności w odniesieniu do kwestii organizacyjnych oraz narzędzi służących usprawnieniu bieżącego funkcjonowania sądów, niewymagających zmian ustawowych.

Pomimo że raport NIK opublikowano w październiku 2024 r., nie opracowano dotąd listy działań strategicznych. Sytuacja w sądach jest z miesiąca na miesiąc coraz trudniejsza. Niepodejmowanie działań uniemożliwia oszacowanie czasu potrzebnego do poprawy sytuacji.

Troska o zapewnienie efektywnego i nowoczesnego sądownictwa jest jedną z najważniejszych kwestii, jaką zajmuje się nasze stowarzyszenie. Dlatego SSP „Iustitia” przedstawia strategię działań.

Warszawa, marzec 2025 r.